

Rapport

DEFINITIEF

Onderwijshuisvestingsbeleid

Gemeente Houten

Onderwijshuisvestingsbeleid Gemeente Houten

Eindrapport

project 4728

versie Inclusief conclusies en aanbevelingen, voor bestuurlijk wederhoor

datum 23 juni 2015

Inhoudsopgave

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen 4

Samenvatting	4
Conclusies	4
Aanbevelingen	5

1. Inleiding 6

1.1	Aanleiding	6
1.2	Opdrachtformulering	6
1.3	Onderzoeksafbakening	7
1.4	Werkwijze	7
1.5	Indeling rapport	8

2. Visie, doelstellingen en beleid onderwijshuisvesting 9

2.1	Ambities gemeente Houten	9
2.2	Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	9
2.3	Ontwikkelingen in onderwijshuisvesting Houten	11
2.4	Deelconclusies	13

3. Uitvoering, organisatie en controle onderwijshuisvestingsbeleid 15

3.1	Verantwoordelijkheden van groeigemeente Houten	15
3.2	Controle van (de voortgang van) het onderwijshuisvestingsbeleid	16
3.3	Doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid	17
3.4	Deelconclusies	17

4. Sturing en controle door de raad 19

4.1	Sturing en controle door de raad	19
4.2	Versterken van de rol van de raad	19
4.3	Deelconclusies	20

Bijlagen 21

Geïnterviewde personen	21
Bestudeerde documentatie	21

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

Samenvatting

Sinds 1 januari 1997 zijn de taken en bevoegdheden op het terrein van onderwijshuisvesting overgedragen van het rijk naar gemeenten. De rekenkamercommissie van de gemeente Houten wil voor de raad inzichtelijk maken in hoeverre de gemeente zijn ambities op het gebied van onderwijshuisvesting waarmaakt. Bovendien wil de rekenkamercommissie de raad in een goede uitgangspositie brengen voor de (toekomstige) besluitvorming over en controle van het beleid op het gebied van onderwijshuisvesting. De rekenkamercommissie heeft daarom het initiatief genomen om een quick scan onderzoek te laten doen naar het onderwijshuisvestingsbeleid. Daarbij staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

“In hoeverre zijn het onderwijshuisvestingsbeleid van de gemeente Houten en de uitvoering van dit beleid voldoende doeltreffend en doelmatig geweest in de periode 2010-2014 en welke handvatten zijn er om de rol van de raad te versterken?”

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag zijn drie deelthema's onder de loep genomen:

- Visie, doelstellingen en beleid
- Uitvoering en verantwoording van het beleid
- Kaderstelling en controle door de raad

Conclusies

Doeltreffendheid en doelmatigheid van het onderwijshuisvestingsbeleid

Op het terrein van onderwijshuisvesting heeft de gemeente Houten verschillende beleidsdoelen vastgelegd. Deze doelen zijn te vinden in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2013-2022, vastgesteld door de gemeenteraad. De gemeente wil in de eerste plaats zoveel mogelijk leegstand voorkomen. Ook wil de gemeente gebouwen zodanig vormgeven dat samenwerking en gebruik voor diverse doelgroepen mogelijk is, in de vorm van 'brede scholen'. Daarnaast wil de gemeente dat scholen voldoen aan het principe van 'frisse scholen'. De doelstellingen van de gemeente Houten op het gebied van onderwijshuisvesting zijn niet concreet. Het is duidelijk wat de gemeente op hoofdlijnen wil bereiken, maar een preciezere uitwerking ontbreekt.

De gemeente blijft met de decentralisatie van de bevoegdheden per 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van schoolgebouwen. Schoolbestuurders zijn per 1 januari 2015 naast het binnenonderhoud en benodigde aanpassingen aan de gebouwen, ook verantwoordelijk geworden voor het buitenonderhoud. De scholen leggen aan de ambtelijke organisatie van Houten verantwoording af met jaarverslagen. Ook de onderhoudsplannen worden op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau besproken met de scholen. Jaarlijks wordt door het college gerapporteerd over de voortgang van het onderwijshuisvestingsbeleid.

Op basis van de bestudeerde beleidstukken en interviews kan niet eenduidig worden opgemaakt of de uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid doeltreffend en doelmatig is. Er zijn op het moment van schrijven echter geen bijzondere knelpunten binnen het onderwijshuisvestingsbeleid aan te wijzen. De gemeente probeert naar eigen zeggen goed in te spelen op relevante ontwikkelingen in bijvoorbeeld leerlingaantallen. Volgens de geïnterviewde schoolbestuurders blijkt dit in de praktijk echter toch nog wel eens

tegen te vallen: soms wordt de gemeente verrast door hogere of juist veel lagere leerlingaantallen per school. De scholen in Houten hebben voornamelijk geen aanvullende kredieten aan de gemeente gevraagd. Dit geeft aan dat de scholen tot nu toe binnen het verstrekte budget zijn gebleven.

Rol van de raad

De raad stelt het Integraal Huisvestingsplan vast. Het Integraal Huisvestingsplan dat nu van toepassing is, is in de vorige raadsperiode (2010-2014) vastgesteld. De huidige raadsleden, met name de nieuw aangetreden raadsleden, kennen het Integraal Huisvestingsplan daarom niet altijd heel goed. Door de wetswijziging per 1 januari 2015, waarbij de verantwoordelijkheden voor de financiering van de onderwijshuisvesting voornamelijk bij scholen zijn neergelegd, heeft de raad ook het gevoel niet altijd goed te weten wat er bij de scholen speelt.

Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen en conclusies van het onderzoek naar het onderwijshuisvestingsbeleid in Houten, stellen wij de volgende aanbevelingen voor:

1. Neem de gemeenteraad nadrukkelijker mee in de plannen voor en de voortgang van de onderwijshuisvesting van de scholen in Houten. Hoewel de verantwoordelijkheid voor met name het onderhoud aan de huisvesting primair bij de scholen zelf ligt, wil de raad graag op de hoogte gehouden worden van de (voortgang van de) plannen voor het onderhoud of de vernieuwing van de onderwijshuisvesting in Houten. De cyclus van de gemeentelijke jaarstukken werkt daarin op dit moment niet afdoende voor de raad. De raad zou graag vaker geïnformeerd willen worden, om zo grip te houden op datgene wat er binnen de onderwijshuisvesting in Houten gebeurt en wordt besloten.
2. Blijf de ambities en prognoses voor bijvoorbeeld leerlingaantallen periodiek goed herijken. Bij voorkeur worden jaarlijks de prognoses kritisch onder de loep genomen, om zo te bepalen of bijstelling van de prognoses of ambities nodig is.
3. Zorg ervoor dat de raad meer sturing geeft aan de gemeentelijke ambities op het gebied van onderwijshuisvesting. Beleidsmatig gezien heeft de gemeenteraad veel ruimte om sturing te geven aan de ambities en keuzes voor de onderwijshuisvesting. In de praktijk geeft de raad hier echter nog maar weinig aanvulling aan. De doelstellingen op het gebied van onderwijshuisvesting moeten concreter worden geformuleerd, om op die manier meer en duidelijke richting te geven aan de vraag waar de gemeente Houten over enkele jaren wil staan met zijn onderwijshuisvesting.
4. Besteed nadrukkelijker aandacht aan het periodiek toetsen van de doelstellingen op het gebied van onderwijshuisvesting. Doelstellingen formuleren is stap één, maar de realisatie van die doelstellingen moet ook getoetst worden. Het is immers belangrijk te weten in hoeverre de doelstellingen ook worden gehaald of zo niet, waarom niet.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Sinds 1 januari 1997 zijn de taken en bevoegdheden op het terrein van onderwijshuisvesting overgedragen van het rijk naar gemeenten. De onderwijswetgeving heeft gemeenten diverse instrumenten gegeven om de huisvestingstaak gestalte te geven. Een van de instrumenten is het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP Onderwijs). Per 1 januari 2015 is er sprake van nog verdergaande decentralisatie. De voorzieningen aan de binnenkant van het schoolgebouw waren al voor rekening en verantwoordelijkheid van de schoolbesturen, maar schoolbesturen (voor zowel het voortgezet als primair onderwijs) zijn sinds 2015 ook verantwoordelijk geworden voor aanpassingen en het onderhoud aan de buitenkant van de schoolgebouwen.

De rekenkamercommissie van de gemeente Houten wil voor de raad inzichtelijk maken in hoeverre de gemeente zijn ambities op het gebied van onderwijshuisvesting waarmaakt. Bovendien wil de rekenkamercommissie de raad in een goede uitgangspositie brengen voor de (toekomstige) besluitvorming over en controle van het beleid op het gebied van onderwijshuisvesting. De rekenkamercommissie heeft daarom het initiatief genomen om een quick scan onderzoek te laten doen naar het onderwijshuisvestingsbeleid. Het onderzoek vond plaats van maart tot en met mei 2015 en is uitgevoerd door onderzoeksbureau PBLQ Zenc. Deze rapportage geeft de resultaten van het onderzoek weer.

1.2 Opdrachtformulering

Het doel van het onderzoek is te laten zien in hoeverre het college van B&W de ambities op het gebied van onderwijshuisvesting doeltreffend en doelmatig heeft gerealiseerd. Ook is het doel de raad een handreiking te geven voor het versterken van zijn sturende en controlerende rol op het gebied van onderwijshuisvesting. Daarbij staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

“In hoeverre zijn het onderwijshuisvestingsbeleid van de gemeente Houten en de uitvoering van dit beleid voldoende doeltreffend en doelmatig geweest in de periode 2010-2014 en welke handvatten zijn er om de rol van de raad te versterken?”

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen richtinggevend geweest:

Visie, doelstellingen en beleid

1. Wat zijn de vastgelegde beleidsdoelen op het terrein van onderwijshuisvesting?
2. Zijn de doelstellingen van het onderwijshuisvestingsbeleid specifiek, meetbaar en tijdgebonden geformuleerd (SMART)?
3. In hoeverre wordt het beleid op het terrein van onderwijshuisvesting gekoppeld aan een kaderstellende visie op de gewenste vorm en inhoud van onderwijs?

Uitvoering en verantwoording van het beleid

4. Worden de vooraf vastgelegde financiële en kwalitatieve (technische) kaders bij de uitvoering nageleefd?
5. Hoe is de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de gemeente Houten en de (openbare en bijzondere)

- scholen bij het ontwikkelen en uitvoeren van het onderwijshuisvestigingsbeleid?
6. Is de uitvoering van het beleid doelmatig en doeltreffend?
    - a. Zijn de beleidsfasen met betrekking tot het onderwijshuisvestigingsbeleid zodanig ingevuld en ingericht dat daarmee goede voorwaarden zijn gecreëerd voor het realiseren van de door raad, college en schoolbesturen gewenste resultaten?
    - b. Is de organisatie van de uitvoering in al zijn aspecten zodanig ingericht dat de gestelde doelen met zo min mogelijk middelen kunnen worden bereikt?
  7. Is er een tussentijdse evaluatie geweest van het onderwijshuisvestigingsbeleid, en hoe flexibel is het beleid bij te stellen?
  8. Hoe houdt de gemeente Houten toezicht op de uitvoering van het onderwijshuisvestigingsbeleid, inclusief de financiële en technische kaders en financiële ramingen?
  9. In hoeverre spelen woningcorporaties bij de financiering van het onderwijshuisvestigingsbeleid een rol?

Kaderstelling en controle door de raad

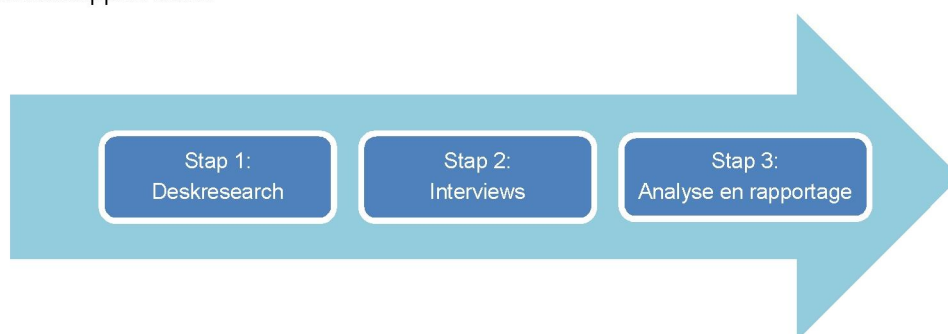
10. Hoe heeft de raad zijn kaderstellende rol ingevuld ten aanzien van het onderwijshuisvestigingsbeleid?
11. In hoeverre zijn er financiële en kwalitatieve (technische) kaders voor het onderwijshuisvestigingsbeleid gesteld en zijn deze kaders realistisch?
12. Hoe vervult de gemeenteraad zijn controlerende taak als het gaat om de onderwijshuisvesting?

1.3 Onderzoeksafbakening

In dit onderzoek richten wij ons op het onderwijshuisvestigingsbeleid van de gemeente Houten, in het bijzonder in de periode 2010 tot en met 2014. Waar nuttig of nodig is echter ook naar de ontwikkelingen eerder of juist later (in de tijd) gekeken. Zo speelden er vóór 2010 diverse ontwikkelingen in de opbouw van de bevolking in Houten, die impact hebben gehad op het verloop, de groei en de krimp van het aantal leerlingen. En zo is er per 1 januari 2015 nieuwe wetgeving op het gebied van onderwijshuisvesting in werking getreden, die ook invloed heeft op de taken en verantwoordelijkheden van de gemeente.

1.4 Werkwijze

Het onderzoek heeft zich gericht op zowel de (rol en de opvattingen van de) gemeenteraad, het college van B&W, de ambtelijke organisatie als de scholen in Houten. De onderstaande figuur geeft de verschillende onderzoeksstappen weer.

- Stap 1: Deskresearch. In deze stap is de relevante documentatie bestudeerd. Het gaat dan bijvoorbeeld om het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, jaarstukken (programmabegroting en jaarrekening), raadsvoorstellen, bestuurlijke afspraken, visiedocumenten et cetera. Zie de bijlagen

voor een overzicht van de bestudeerde documentatie.

- Stap 2: Interviews. In deze stap zijn interviews afgenomen met de beleidsmedewerker onderwijshuisvesting, de portefeuillehouder onderwijs, diverse fractiespecialisten en twee scholen in Houten. Zie de bijlagen voor een overzicht van de respondenten voor dit onderzoek.
- Stap 3: Analyse en rapportage. Tot slot zijn de bevindingen uit de deskresearch en interviews geanalyseerd en is een conceptrapport opgesteld. Deze is voor ambtelijk hoor en wederhoor en vervolgens voor bestuurlijk hoor en wederhoor voorgelegd. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in het hier voorliggende definitieve onderzoeksrapport, ter vaststelling door de raad van Houten.

1.5 Indeling rapport

Dit rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 worden kort de ambities, beleidsdoelen en kaders op het gebied van onderwijshuisvesting beschreven. Hoofdstuk 3 geeft weer hoe er in de praktijk uitvoering wordt gegeven aan het beleid, hoe het een en ander is georganiseerd en hoe doeltreffend en doelmatig dat is (geweest). Hoofdstuk 4 beschrijft de sturende en controlerende rol van de raad, zowel hoe de raad van Houten die rol nu oppakt alsook hoe de raad zijn rol verder zou willen versterken.

2. Visie, doelstellingen en beleid onderwijshuisvesting

In dit hoofdstuk komen de ambities, beleidsdoelen en kaders op het gebied van onderwijshuisvestingsbeleid aan de orde.

2.1 Ambities gemeente Houten

De ambities van de gemeente Houten op het gebied van onderwijshuisvesting worden beschreven in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). De gemeente Houten wil onder meer in elk kwadrant van Houten verschillende soorten onderwijs aanbieden: katholiek, openbaar, protestants christelijk en montessori onderwijs. Daarnaast heeft de gemeente de wens uitgesproken om zo veel mogelijk duurzame schoolgebouwen neer te zetten: de zogenaamde 'frisse' scholen.¹ Frisse scholen hebben het uitgangspunt dat zij een gezond binnenklimaat hebben en energiezuinig zijn. Hiervoor heeft de gemeente Houten een milieubeleidsplan opgesteld. De gemeente geeft daarnaast aan het belangrijk te vinden dat gebouwen zodanig worden vormgegeven, dat optimale samenwerking en gebruik voor diverse doelgroepen mogelijk is. Dit komt tot uitdrukking in de vorm van 'brede scholen'.

2.2 Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

De gemeente Houten heeft het onderwijshuisvestingsbeleid vastgelegd in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Het IHP geeft de gemeente Houten in samenspraak met de schoolbesturen de mogelijkheid om beleid te ontwikkelen dat is toegesneden op de scholen en leerlingen binnen de gemeente. Het plan bestaat uit een kadernota en een meerjarenuitvoeringsplan (MUP) voor het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs. Daarnaast is er een gemeentelijke Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015, waarin de minimumeisen ten aanzien van de zorgplicht voor onderwijshuisvesting zijn opgenomen.

De kadernota bevat de kaders en randvoorwaarden voor het IHP van de gemeente Houten. In de kadernota worden de beleidsmatige uitgangspunten voor het vormgeven van de huisvesting benoemd. Het MUP bevat de visie van de schoolbesturen en (eventueel) gesignaleerde knelpunten en oplossingen. De oplossingen worden gekoppeld aan een kostenanalyse en een prioritering. Onderdeel van het MUP is een meerjareninvesteringsplan (MIP) waarin de financiële consequenties van de plannen zijn verwoord. Met het IHP is de gemeente in staat om duidelijkheid te krijgen over de inhoudelijke en financiële kaders voor het onderwijshuisvestingsbeleid op de langere termijn. Tevens wordt rekening gehouden met de onderwijskundige ontwikkelingen van de afgelopen jaren en de daarbij behorende veranderende huisvestingsbehoefte. Het plan brengt de huidige situatie van de onderwijshuisvesting in beeld, met als aandachtspunten de capaciteit van de onderwijsgebouwen en de leerlingenprognoses.

Het onderwijshuisvestingsbeleid van Houten is gebaseerd op prognoses over de ontwikkeling in de

---

¹ Collegevoorstel krediet VMBO en collegevoorstel huisvestingsvoorzieningen 12 maart 2015.

leerlingenaantallen. Omdat in de praktijk ouders soms specifieke keuzes maken voor scholen, kunnen relatief grote verschillen ontstaan tussen de verwachtingen gebaseerd op de prognoses en de daadwerkelijke praktijk. In Houten is dat bijvoorbeeld het geval geweest toen de groei van het aantal leerlingen in Houten-Zuid sterk achterbleef bij de verwachtingen. Veel ouders die naar Houten-Zuid waren verhuisd kozen er namelijk voor om de kinderen op de oude, voor hen vertrouwde school in Houten-Noord te laten. Een ander voorbeeld is de school het Klavertje Vier, die besloot om onderwijs aan te bieden aan hoogbegaafde leerlingen. Binnen korte tijd nam het aantal leerlingen fors toe, terwijl dit niet eerder in de prognoses was voorzien. Door dergelijke verschillen tussen prognoses en praktijk kan er behoefte aan aanpassingen en/of noodlokalen ontstaan.

Het vaststellen van het Integraal Huisvestingsplan vindt plaats in samenspraak met de scholen in Houten. Daarmee wordt beoogd het Integraal Huisvestingsplan op basis van consensus tot stand te laten komen, gedragen door zowel de gemeente als het onderwijsveld zelf. De laatste versie van het Integraal Huisvestingsplan voor de gemeente Houten richt zich op de periode 2013-2022. Wanneer scholen de regels en uitgangspunten voor de onderwijshuisvesting willen weten, dan kunnen zij het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs en de Verordening op onderwijshuisvesting raadplegen. Ook kunnen zij gebruik maken van het document 'Statistische gegevens primair onderwijs'. Het IHP kent geen wettelijke en juridische status, maar dient volgens de gemeente beschouwd te worden als een contract waarover consensus bestaat tussen de gemeente en schoolbesturen. Hiermee ontstaat een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het huisvestingsbeleid en de inzet van middelen. Het IHP moet uitgevoerd worden binnen door de gemeenteraad vastgelegde financiële kaders².

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs van Houten 2013-2022 worden onder meer de volgende doelstellingen beschreven³:

- *Het geven van een beleidsmatig kader voor de huisvesting van de onderwijsvoorzieningen in de gemeente Houten;*
- *Het voor de lange termijn inzichtelijk maken van de capaciteit (behoefte) en de feitelijke beschikbaarheid van de onderwijsgebouwen in de gemeente Houten, met als doel efficiënt ruimtegebruik waardoor leegstand of ruimtegebrek en dislocaties zoveel mogelijk worden voorkomen;*
- *Het op basis van 'lokaal maatwerk' bepalen van de gevolgen voor de huisvestingscapaciteit per school met de financiële gevolgen;*
- *Het opstellen van een investeringsprogramma. Vervolgens dient dit programma gekoppeld te worden aan de financiële mogelijkheden in het kader van de meerjarenbegroting van de gemeente Houten, waarin de onderwijshuisvesting geprioriteerd wordt;*
- *Het maken van lange termijn huisvestingsafspraken met de schoolbesturen. De afspraken dienen op wederzijdse overeenstemming gemaakt te worden;*
- *Het faseren en plannen van de afgesproken huisvestingsplannen, waardoor voor de schoolbesturen inzichtelijk gemaakt wordt op welke termijn huisvestingsknelpunten opgelost worden.*

² Collegevoorstel opdracht IHP 2013.

³ Integraal Huisvestingsplan 2013-2022 Gemeente Houten Kadernota.

Ook in het Collegeprogramma 2010-2014 zijn doelstellingen over de onderwijshuisvesting in Houten opgenomen. In dit Collegeprogramma is het volgende vastgelegd:

- Besluitvorming over huisvesting Johannes Bogermanschool 2010.
- Aandacht voor de accommodatiedruk in Houten-Zuid.
- Aansluiting aanbod VMBO op lokale behoefte.
- Heroriëntatie basisscholen Houten-Noord op basis van demografische ontwikkelingen.

De gemeente Houten heeft besloten tot vervangende nieuwbouw van de Johannes Bogermanschool in Houten-West. Met de Brede school Hofstad heeft de gemeente invulling willen geven aan het verlichten van de accommodatiedruk in Houten-Zuid. Daarnaast heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om het aanbod aan opleidingen in het VMBO zoveel mogelijk aan te laten sluiten op de lokale behoefte. Voor de heroriëntatie op de basisscholen in Houten-Noord heeft de gemeente Houten een onderzoek laten doen. Uit het onderzoek is onder meer gebleken dat in Noordwest en Noordoost Houten de behoefte aan schoollokalen in het primair onderwijs sterk is afgenomen⁴.

2.3 Ontwikkelingen in onderwijshuisvesting Houten

In de gemeente Houten zijn veel ontwikkelingen ten aanzien van de onderwijshuisvesting te zien. In Houten-Zuid neemt de vraag naar extra schoolgebouwen toe. De gemeente biedt waar nodig noodlokalen aan. Daarnaast is volgens de gemeente Houten de accommodatiedruk van belang. Met de ontwikkeling van de Brede school Hofstad wordt invulling gegeven aan het verlichten van de accommodatiedruk, omdat er een extra ruimte beschikbaar is gekomen door samenwerking van scholen. Het uitgangspunt van de raad is dat er gestreefd wordt naar een samenhangend activiteitenprogramma en een optimale bezetting van de beschikbare accommodatie⁵. De Brede school Hofstad valt hiermee onder een multifunctionele accommodatie met verschillende gebruikers. In Houten-Noord en -West is een krimp zichtbaar. De gebiedsmanagers in Houten-Noord en -West worden ingezet om samen met de scholen de mogelijkheden voor een oplossing te verkennen. Sommige scholen in Houten fuseren met andere scholen. Leegstaande complexen worden herontwikkeld.

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2013-2022 is de leegstand van gebouwen als belangrijk aandachtspunt opgenomen. Om leegstand terug te dringen heeft de gemeente maatregelen genomen. Voor nieuwbouwprojecten wordt bijvoorbeeld uitgegaan van vierkante meters behorende bij het leerlingenaantal van 2021. Zodoende worden de vierkante meters gerealiseerd die op de lange termijn noodzakelijk zijn. Bij een capaciteitsvraagstuk wordt gestuurd op efficiënt gebruik van de bestaande onderwijshuisvesting. Bij een aantal scholen is bij de bouw voorzien dat zij op termijn overbodig worden, daarom is er bij de bouw al rekening mee gehouden dat schoolgebouwen eenvoudig tot woningen gerealiseerd kunnen worden. Dit worden 'schoolwoningen' genoemd. Bij een (onverwachtse) toename van het aantal leerlingen wordt getracht om zoveel mogelijk gebruik te maken van schoolwoningen in plaats van noodlokalen, omdat daarmee een permanente uitbreiding kan worden gerealiseerd.

---

⁴ Eindrapport Houten 2015 'Accommodaties welzijn, educatie en sport Houten-Noord'.

⁵ Raadsvoorstel MFA mei 2012.

De leerlingenprognoses voor Houten laten op termijn een duidelijke terugloop van het aantal leerlingen zien. Vooral het aantal leerlingen in het primair onderwijs zal afnemen in de periode 2013-2022⁶. Dit speelt als eerste in Houten-Noord en op de lange termijn ook in Houten-Zuid. Als gevolg hiervan ontstaat de komende jaren leegstand in de onderwijsgebouwen. De gemeente heeft inmiddels reeds diverse maatregelen getroffen om de leegstand terug te dringen. Zo kunnen twee scholen gehuisvest worden in één pand of kan er een multifunctioneel schoolgebouw worden gebouwd voor meerdere scholen, waarbij uitruil van ruimte mogelijk is⁷. Het voortgezet onderwijs laat overigens juist een groei van het aantal leerlingen zien.

Op het gebied van onderwijshuisvesting zijn er ook ontwikkelingen te zien in de verschuiving van de functie van de scholen. De meeste scholen hebben de ambitie om ook wijkgebonden activiteiten aan te bieden, de al eerder genoemde brede scholen of multifunctionele accommodaties. Een voorbeeld daarvan is de multifunctionele accommodatie (MFA) Limes. In deze accommodatie zijn katholieke school Aventurijn en de Montessorischool gehuisvest, samen met een kinderopvang en buitenschoolse opvang organisatie. Het gebouw is beschikbaar voor wijkgebonden activiteiten. De gemeente Houten heeft in 2008 een visie op brede scholen opgesteld. Een brede school moet een wijkgerichte oriëntatie hebben en zowel een school als andere voorzieningen voor de wijk bieden, zo stelt de gemeente. Vanuit ieder kwadrant in Houten is inmiddels een samenwerkingsverband ontstaan dat tot doel heeft een brede school te kunnen aanbieden. De schoolbestuurders hebben hiertoe een convenant ondertekend. De portefeuillehouder Onderwijs van de gemeente Houten verwacht dat onderwijsgebouwen in de toekomst nog veel vaker gebruikt zullen worden voor activiteiten die te maken hebben met de buurt of wijk.

Daarnaast vraagt de gemeente ten aanzien van onderwijshuisvesting in de afgelopen jaren veel aandacht voor zaken als behoud van onderwijs in de kleine kernen en de duurzaamheid van de schoolgebouwen. Dat laatste zal zich de komende jaren verder ontwikkelen: te denken valt aan 'groene schoolpleinen', het verbeteren van het binnenklimaat en het gebruik van zonnepanelen.

Naast ontwikkelingen in de verschuiving van de functie van de scholen, speelt het passend onderwijs ook een belangrijk rol in verdere ontwikkeling van de onderwijshuisvesting. Passend onderwijs staat voor maatwerk in het onderwijs, waarbij het onderwijs en tevens de huisvesting aansluit op de (on)mogelijkheden en talenten van ieder kind. Bij bestaande gebouwen is het volgens de gemeente niet eenvoudig om hiermee rekening te houden. Bij vervangende nieuwbouw moet hier wel rekening mee worden gehouden. Nieuwe gebouwen moeten flexibel te gebruiken zijn, zo stelt de gemeente⁸. Voor de gemeente zijn de exacte gevolgen van passend onderwijs voor de onderwijshuisvesting nog niet geheel duidelijk. Wanneer het passend onderwijs nu om aanpassingen in de huisvesting zou vragen, kunnen leegstaande lokalen worden ingezet voor het realiseren van een bepaalde huisvestingsbehoefte⁹.

---

⁶ MUP PO Integraal Huisvestingsplan Gemeente Houten Primair Onderwijs 2013-2022.

⁷ Kademota Houten (Integraal Huisvestingsplan 2013-2022).

⁸ Kademota Houten (Integraal Huisvestingsplan 2013-2022).

⁹ Raadsvoorstel IHP 2013.

2.4 Deelconclusies

In deze paragraaf geven wij op basis van de hierboven weergegeven bevindingen, antwoord op de voor dit deelthema relevante deelvragen (1 tot en met 3):

1. *Wat zijn de vastgelegde beleidsdoelen op het terrein van onderwijshuisvesting?*

Op het terrein van onderwijshuisvesting heeft de gemeente Houten verschillende beleidsdoelen vastgelegd. Deze doelen zijn te vinden in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2013-2022¹⁰. De gemeente Houten wil voor de lange termijn de capaciteit en beschikbaarheid van onderwijsgebouwen inzichtelijk maken om leegstand zoveel mogelijk te voorkomen. De gemeente heeft als doel om een investeringsprogramma op te stellen, lange termijnafspraken met de schoolbesturen te maken en de afgesproken huisvestingsplannen te faseren en te plannen. Hiermee wordt voor schoolbesturen inzichtelijk gemaakt op welke termijn huisvestingsknelpunten opgelost (kunnen) worden.

Daarnaast wil de gemeente Houten graag dat gebouwen zodanig worden vormgegeven, dat optimale samenwerking en gebruik voor diverse doelgroepen mogelijk is. Dit komt tot uitdrukking in de vorm van 'brede scholen'. Een brede school moet een wijkgerichte oriëntatie hebben en zowel een school als andere voorzieningen voor de wijk bieden. Naast 'de brede scholen' heeft de gemeente bij de bouw van een aantal scholen voorzien dat zij op termijn overbodig worden, daarom is er bij de bouw al rekening gehouden dat schoolgebouwen eenvoudig tot woningen gerealiseerd kunnen worden. Tot slot heeft de gemeente de ambitie om 'frisse scholen' aan te bieden.

2. *Zijn de doelstellingen van het onderwijshuisvestingsbeleid specifiek, meetbaar en tijdgebonden geformuleerd (SMART)?*

De doelstellingen van het onderwijshuisvestingsbeleid zijn niet volledig volgens SMART-criteria geformuleerd:

- Specifiek: de doelstellingen van het onderwijshuisvestingsbeleid zijn niet specifiek geformuleerd. Het is op hoofdlijnen duidelijk wat de gemeente wil bereiken, maar deze doelstellingen worden niet concreet uitgewerkt.
- Meetbaar: het is niet duidelijk hoe het uiteindelijke resultaat van de opgestelde doelstellingen wordt gemeten.
- Acceptabel: het vaststellen van het Integraal Huisvestingsplan waarin de doelstellingen ten aanzien van onderwijshuisvesting zijn opgenomen, vindt plaats in samenspraak met de scholen in Houten. Daarmee wordt beoogd het Integraal Huisvestingsplan op basis van consensus tot stand te laten komen, gedragen door zowel de gemeente als het onderwijsveld zelf. Hiermee is draagvlak gecreëerd, zowel vanuit de gemeente als het onderwijsveld. De doelstellingen voldoen daarmee aan het criterium acceptabel.
- Realistisch: de doelstellingen in het Integraal Huisvestingsplan zijn realistisch. De randvoorwaarden en uitgangspunten zijn weergegeven in een kadernota, evenals de financiële consequenties, (mogelijke) knelpunten en oplossingen. Hiermee is weergegeven dat het doel uitvoerbaar is met de bijbehorende consequenties van de gekozen aanpak.

---

¹⁰ Kadernota Houten (Integraal Huisvestingsplan 2013-2022).

- Tijdsgebonden: de doelstellingen in het Integraal Huisvestingsplan zijn opgesteld voor de periode 2013-2022. De doelstellingen voldoen daarmee aan het criterium tijdsgebonden.

3. *In hoeverre wordt het beleid op het terrein van onderwijshuisvesting gekoppeld aan een kaderstellende visie op de gewenste vorm en inhoud van onderwijs?*

Het onderwijshuisvestingsbeleid vindt plaats binnen de kaderstellende visie op de gewenste vorm en inhoud van het onderwijs in Houten (zoals brede scholen, duurzame scholen en de spreiding van de verschillende soorten onderwijs). In het Integraal Huisvestingsplan 2013-2022 is rekening gehouden met de kaders en randvoorwaarden in de kadernota voor het onderwijshuisvestingsbeleid. Daarin worden de beleidsmatige uitgangspunten voor het vormgeven van de onderwijshuisvesting benoemd. Daarnaast bevat het Integraal Huisvestingsplan een meerjarenuitvoeringsplan (MUP), waarin de visie van de schoolbesturen, eventuele knelpunten en oplossingen zijn opgenomen.

3. Uitvoering, organisatie en controle onderwijshuisvestingsbeleid

Dit hoofdstuk geeft aan hoe in de praktijk uitvoering wordt gegeven aan het beleid, hoe het een en ander is georganiseerd en hoe doeltreffend en doelmatig dat is (geweest).

3.1 Verantwoordelijkheden van groeigemeente Houten

Van oudsher is de gemeente Houten een groeigemeente. Dit kenmerkt zich door een toename van het aantal leerlingen en scholen in Houten. Met de wetwijziging in 1997, waarbij de taken en bevoegdheden op het terrein van onderwijshuisvesting werden overgedragen van het rijk naar de gemeenten, kreeg de gemeente Houten de verantwoordelijkheid voor het beschikbaar stellen van scholen en voor het bijbehorende budget. Per 1 januari 2015 is er sprake van nog verdergaande decentralisatie. De gemeente blijft verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van scholen. De gemeente moet tekorten aan lokalen voorkomen en zorgen voor kwalitatief goede gebouwen. De schoolbesturen zijn nu zelf verantwoordelijk geworden voor het buitenonderhoud en de aanpassingen van schoolgebouwen. Ondanks de grote eigen verantwoordelijkheid van schoolbesturen is de gemeente Houten van mening dat de gemeente tot taak heeft om de schoolbesturen over het onderhoud en de aanpassingen te adviseren¹¹. Voor het uitvoeren van onderhoud hoeven schoolbesturen geen aanvragen meer in te dienen bij de gemeente. Voor nieuwbouw en uitbreiding is wel een aanvraag noodzakelijk en neemt de gemeenteraad een besluit over de kredietverlening.

Schematisch gezien ziet de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur enerzijds en schoolbestuurders anderzijds er per 1 januari 2015 als volgt uit¹²:

Taken/ verantwoordelijkheden	Ten behoeve van	Gemeentebestuur of schoolbestuur?
Nieuwbouw	Primair, voortgezet onderwijs en expertisecentra (speciaal onderwijs)	Gemeentebestuur
Uitbreiding en eerste inrichting	Primair, voortgezet onderwijs en expertisecentra (speciaal onderwijs)	Gemeentebestuur
Buiten- en binnenonderhoud en aanpassingen schoolgebouwen	Primair, voortgezet onderwijs en expertisecentra (speciaal onderwijs)	Schoolbestuur

Voor de financiering van de onderwijshuisvesting krijgen gemeenten jaarlijks een bijdrage uit het Gemeentefonds. Het aandeel voor onderwijshuisvesting in deze algemene uitkering uit het Gemeentefonds is niet geormerkt. Gemeenten kunnen dus in de praktijk zelf bepalen hoeveel geld zij bestemmen voor onderwijshuisvesting, afhankelijk van lokale wensen. De bevoegde gezagsorganen namens de scholen

¹¹ Integraal Huisvestingsplan 2013-2022 Gemeente Houten Kademota.

¹² Raadsvoorstel verordening 2015.

hebben daarvoor geld overgeheveld gekregen vanuit het Gemeentefonds, Door de wetwijziging per 1 januari 2015 verloopt de betreffende vergoedingsstroom dus niet meer via de gemeente, maar rechtstreeks van het rijk naar de schoolbesturen.

Volgens de betrokken portefeuillehouder Onderwijs is de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de gemeente en de scholen in de praktijk (nog) niet altijd duidelijk. Zo wil de gemeenteraad bijvoorbeeld soms betrokken zijn bij (besluitvorming over) de aanpassingen van schoolgebouwen of adviseren over benodigde aanpassingen, terwijl dit een specifieke taak en verantwoordelijkheid van de schoolbestuurders zelf is.

3.2 Controle van (de voortgang van) het onderwijshuisvestingsbeleid

De scholen leggen met jaarverslagen verantwoording af aan de ambtelijke organisatie van Houten. Daarnaast voert de beleidsmedewerker onderwijshuisvesting periodiek voortgangsoverleg met de directeurs van de scholen in Houten. De beleidsmedewerker onderwijshuisvesting sluit daarnaast aan bij de Lokaal Educatieve Agenda (LEA). LEA is geïntroduceerd om het lokaal onderwijsbeleid vorm en inhoud te geven. Samen met de verschillende stichtingen, basisscholen, het voortgezet onderwijs en de kinderopvang worden afspraken gemaakt over het onderwijs. Daarnaast vinden er bestuurlijke overlegstructuren plaats, waarin aandacht wordt geschonken aan de onderhoudsplannen van de scholen. Deze plannen worden eerst met de directeurs van de desbetreffende scholen besproken en vervolgens in het LEA. Op die manier wordt allereerst draagvlak gecreëerd voor het plan met de schoolbestuurders, voordat de raad erover besluit.

De geïnterviewde schooldirecteuren geven aan dat controle door de gemeente plaatsvindt in het geval dat de school een bouwvergunning heeft aangevraagd of wanneer er verantwoording afgelegd moet worden over het budget. De verantwoording vindt plaats door middel van jaarverslagen en periodieke huisvestingsplannen. De school de Aventurijn heeft deze activiteit neergelegd bij zijn bestuursbureau, waar een medewerker onderwijshuisvesting in samenspraak met de directeur verantwoordelijk is voor de verantwoording(informatie). Tweejaarlijks vindt er op scholen in Houten ook een RI&E (Risico-Inventarisatie en –Evaluatie) onderzoek plaats. Het onderzoek is verplicht en richt zich op de veiligheid en gezondheid van het schoolgebouw. Met de uitkomsten wordt een plan van aanpak gemaakt en dit wordt vervolgens besproken met de medezeggenschapsraad van de school. De belangrijkste aandachtspunten worden zoveel mogelijk door de school opgepakt. In bijzondere gevallen wordt overleg gepleegd met de gemeente, bijvoorbeeld wanneer het gaat om een onveilig fietspad vlak voor het schoolgebouw.

De raad controleert de voortgang van (de doelstellingen van) het onderwijshuisvestingsbeleid met behulp van de inhoudelijke en financiële gemeentelijke jaarverslagen, dus de programmarekening en jaarrekening. Op die manier houdt de gemeente toezicht op de uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid. Uit het interview met de gemeenteraad is gebleken dat zij de voortgang als succesvol beschouwen. Onder meer hebben de scholen vooralsnog geen aanvullende kredieten aangevraagd.

Het IHP 2003-2008 van de gemeente Houten is in 2008 op initiatief van het college van B&W geëvalueerd. Verder wordt door het college jaarlijks gerapporteerd over de voortgang van het beleid. Vooralsnog zijn hier geen bevindingen in naar gekomen die invloed hebben op de huidige prognoses of lange termijnactiviteiten in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. Was dit wel het geval geweest, dan was het mogelijk geweest om het IHP bij te stellen. Het IHP 2013-2022 zal in de tweede helft van 2015 geëvalueerd worden.

De woningbouwcorporaties spelen geen rol bij (de financiering van) het onderwijshuisvestingsbeleid in Houten, zo blijkt uit de interviews en de bestudeerde stukken.

3.3 Doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid

Volgens de portefeuillehouder Onderwijs en de betrokken beleidsambtenaar onderwijshuisvesting kan op basis van het Integraal Huisvestingsplan worden gesteld dat het onderwijsbeleid in Houten doelmatig en doeltreffend is. Het onderwijshuisvestingsbeleid wordt door de betrokken beleidsambtenaar en portefeuillehouder onderwijshuisvesting als succesvol gezien, omdat vanuit de oorspronkelijke bouw van de scholen in Houten goed is nagedacht over waar de onderwijsvoorzieningen moeten worden gepositioneerd. Ook is het volgens hen relatief eenvoudig om in te spelen op ontwikkelingen. De gemeente kan volgens de portefeuillehouder Onderwijs relatief goed inschatten waar eventuele krimp of groei mogelijk is. Daarentegen blijkt uit de bestudeerde stukken en interviews met schoolbestuurders dat wanneer schoolbestuurders in het verleden aangaven er sprake is van een krimp of groei, de gemeente daar vooraf niet op had gerekend.

3.4 Deelconclusies

In deze paragraaf geven wij op basis van de hierboven weergegeven bevindingen, antwoord op de voor dit deelthema relevante deelvragen (4 tot en met 9):

4. *Worden de vooraf vastgelegde financiële en kwalitatieve (technische) kaders bij de uitvoering nageleefd?*

In 2012 heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om zoveel mogelijk 'frisse scholen' te realiseren. Een groot deel van de scholen voldoet aan dit uitgangspunt. Voor de nieuwe scholen is het beleid rondom frisse scholen goed uitvoerbaar, maar voor de oude scholen is dat gezien de staat van het gebouw vaak lastig.

De gemeente wil daarnaast leegstand terugdringen. Hiervoor heeft de gemeente in de afgelopen jaren diverse maatregelen genomen. Voor nieuwbouwprojecten wordt bijvoorbeeld uitgegaan van vierkante meters behorende bij het leerlingenaantal van 2021. Zodoende worden alleen de vierkante meters gerealiseerd die op de lange termijn noodzakelijk zijn. Bij een capaciteitsvraagstuk wordt gestuurd op efficiënt gebruik van de bestaande onderwijshuisvesting.

Ook wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van brede scholen. Vanuit ieder kwadrant in Houten is inmiddels een samenwerkingsverband ontstaan dat tot doel heeft een brede school te kunnen aanbieden. De schoolbestuurders hebben hiertoe een convenant ondertekend.

Uit het interview met de raadsleden is gebleken dat de scholen in Houten vooralsnog geen aanvullende kredieten hebben aangevraagd. Ook uit de bestudeerde stukken blijkt dat de scholen tot nu toe binnen de verstrekte kredieten blijven.

5. *Hoe is de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de gemeente Houten en de (openbare en bijzondere) scholen bij het ontwikkelen en uitvoeren van het onderwijshuisvestingsbeleid?*

De gemeente blijft met de decentralisatie van de bevoegdheden per 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van scholen. Concreet betekent dit dat de gemeente tekorten aan lokalen

moet voorkomen en dat het moet zorgen voor kwalitatief goede gebouwen. De schoolbestuurders zijn verantwoordelijk voor (de financiering van) het buitenonderhoud en aanpassingen van schoolgebouwen. Voor het uitvoeren van onderhoud hoeven schoolbesturen geen aanvragen meer in te dienen bij de gemeente. Voor nieuwbouw en uitbreiding is wel een aanvraag noodzakelijk en neemt de gemeenteraad een besluit over de kredietverlening.

6. *Is de uitvoering van het beleid doelmatig en doeltreffend?*

Op basis van de bestudeerde beleidstukken en interviews kan niet eenduidig worden opgemaakt of de uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid doeltreffend en doelmatig is. Er zijn op het moment van schrijven echter geen bijzondere knelpunten binnen het onderwijshuisvestingsbeleid aan te wijzen. De gemeente probeert zo goed mogelijk in te spelen op relevante ontwikkelingen (in bijvoorbeeld leerlingaantallen). Daarnaast heeft de gemeente bij de bouw van een aantal scholen voorzien dat zij op termijn overbodig worden: die schoolgebouwen kunnen eenvoudig tot woningen omgebouwd worden. Op die manier probeert de gemeente leegstand terug te dringen. Dat neemt niet weg dat de geïnterviewde schoolbestuurders vinden dat de gemeente nog beter in zou moeten spelen op krimp of groei in de gemeente Houten.

Daar waar doelstellingen zijn geformuleerd over bijvoorbeeld 'de brede scholen' in 2008, is in het IHP van 2013-2022 terug te lezen dat deze doelen worden behaald. Dit wordt in de interviews bevestigd.

Daarnaast is gebleken dat de scholen in Houten vooralsnog geen aanvullende kredieten aan de gemeente hebben gevraagd. Dit geeft aan dat de scholen binnen het verstrekte budget zijn gebleven. Op basis van de bestudeerde beleidsstukken en interviews kan echter niet concreet worden aangegeven of de uitvoering van het beleid ook doelmatig is geweest.

7. *Is er een tussentijdse evaluatie geweest van het onderwijshuisvestingsbeleid, en hoe flexibel is het beleid bij te stellen?*

Het IHP 2003-2008 van de gemeente Houten is in 2008 op initiatief van het college van B&W geëvalueerd. Verder wordt door het college jaarlijks gerapporteerd over de voortgang van het beleid. Vooralsnog zijn hier geen bevindingen in naar gekomen die invloed hebben op de huidige prognoses of lange termijnactiviteiten in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. Het IHP 2013-2022 zal in de tweede helft van 2015 geëvalueerd worden.

8. *Hoe houdt de gemeente Houten toezicht op de uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid, inclusief de financiële en technische kaders en financiële ramingen?*

De scholen leggen aan de ambtelijke organisatie van Houten verantwoording af met jaarverslagen en plannen. Daarnaast vinden er ambtelijke en bestuurlijke overlegstructuren plaats, waarin aandacht wordt geschonken aan de onderhoudsplannen van scholen. De geïnterviewde schooldirecteuren geven aan dat controle door de gemeente alleen plaatsvindt wanneer zij een bouwvergunning hebben aangevraagd of wanneer er verantwoording afgelegd moet worden over het budget.

9. *In hoeverre spelen woningcorporaties bij de financiering van het onderwijshuisvestingsbeleid een rol?*

De woningbouwcorporaties spelen geen rol bij de financiering van het onderwijshuisvestingsbeleid.

4. Sturing en controle door de raad

Dit hoofdstuk beschrijft de sturende en controlerende rol van de raad, zowel hoe de raad van Houten die rol nu oppakt alsook hoe de raad zijn rol verder zou willen of kunnen versterken.

4.1 Sturing en controle door de raad

Zoals eerder beschreven is per 1 januari 2015 de landelijke wetgeving op het gebied van onderwijshuisvesting (weer) aangepast. De verantwoordelijkheid voor (de financiering van) de onderwijshuisvesting komt steeds meer bij schoolbestuurders te liggen. Voor de raad roept dat de vraag op, hoe de raad voldoende grip kan houden op de onderwijshuisvesting. Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs is formeel gezien voor de raad het belangrijkste sturingsinstrument, zowel inhoudelijk als financieel.

Informatie over de voortgang van de doelstellingen in het Integraal Huisvestingsplan wordt aan de raad aangeboden met behulp van de reguliere gemeentelijke jaarstukken. Daarin kan de raad onder meer zien welke kredieten nog open staan. Het Integraal Huisvestingsplan dat nu van toepassing is, is in de vorige raadsperiode (2010-2014) vastgesteld. De huidige raadsleden, met name de nieuw aangetreden raadsleden, kennen het Integraal Huisvestingsplan daarom niet altijd heel goed. Deze raadsleden hebben het gevoel nog niet intensief betrokken te zijn geweest bij de kaderstelling op het gebied van onderwijshuisvesting.

De raad toont zich betrokken op het gebied van onderwijshuisvestingsbeleid. De raad is met name geïnteresseerd in het welzijn en de kwaliteit van de scholen. De gemeenteraad kan (de uitvoering van) het onderwijshuisvestingsbeleid bijsturen indien daar aanleiding voor is. Dat was bijvoorbeeld het geval in de periode dat de krimp in Houten-Noord heel nadrukkelijk naar voren kwam en in de periode dat er enkele fusies plaatsvonden. In die situaties stelden de fracties regelmatig vragen aan het college van B&W. Volgens de portefeuillehouder Onderwijs worden er vanuit de raad ook regelmatig vragen over prognoses en financiën gesteld.

Een belangrijk aandachtspunt voor de raad is onderwijshuisvesting in de kleine kernen, waar drie scholen zijn gevestigd. Het leerlingenaantal is laag, maar de scholen krijgen van de gemeente de nodige ondersteuning om overeind te blijven. De raad vindt het namelijk belangrijk dat er scholen in de kleine kernen blijven bestaan. De eerder al genoemde 'frisse' scholen zijn ook een aandachtspunt voor de raad. Frisse scholen hebben het uitgangspunt dat zij een gezond binnenklimaat hebben en energiezuinig zijn.

4.2 Versterken van de rol van de raad

De raad van Houten ziet op meerdere aspecten nog aandachtspunten voor het onderwijshuisvestingsbeleid en de rol die de raad daarin kan of wil spelen. Zo staat het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs volgens de geïnterviewde fractiespecialisten nog (te) los van andere maatschappelijke ontwikkelingen in Houten (al dan niet op het gebied van onderwijs). Volgens de raadsleden is het belangrijk om dit plan – bijvoorbeeld bij de eerstvolgende herziening – nadrukkelijker op te stellen met een lange termijnvisie en in samenhang met andere maatschappelijke ontwikkelingen in Houten.

Door de wetswijziging per 1 januari 2015, waarbij de verantwoordelijkheden voor de financiering van de

onderwijshuisvesting voornamelijk bij scholen zijn neergelegd, heeft de raad het gevoel niet altijd goed te weten wat er bij de scholen speelt. Een voortgangsrapportage kan volgens de raad een hulpmiddel zijn om de ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting te kunnen volgen.

De verantwoordelijkheid voor het onderhoud aan de huisvesting ligt per 1 januari 2015 bij de schoolbestuurders, maar toch wil de raad daar graag grip op houden. Uiteraard zijn de onderhoudsplannen van de scholen bekend, maar weet de raad voor zijn gevoel onvoldoende of het beschikbare budget daadwerkelijk naar het onderhoud gaat. Daar wil de raad de komende jaren meer grip op krijgen. Voor de raad is het dan met name de vraag hoe de informatievoorziening dusdanig kan worden ingericht, dat er bij knelpunten op tijd kan worden bijgestuurd. Gezien de ontwikkelingen rondom leegstand en krimp in Houten, is dat voor de raad erg belangrijk. De raad heeft nu het gevoel nauwelijks grip te hebben op deze ontwikkelingen.

De raad geeft ook aan dat de kaders voor brede scholen verder geconcretiseerd dienen te worden. Het initiatief daarvoor ligt volgens de raad zowel bij de gemeentelijke organisatie als bij de schoolbestuurders.

Een ander belangrijk aandachtspunt voor de raad is dat zij op korte termijn kritisch willen kijken naar de kaders en prognoses in het Integraal Huisvestingsplan, met name vanwege de vergrijzing in het onderwijs. Hiervoor krijgen zij in de tweede helft van 2015 de ruimte, wanneer het IHP 2013-2022 geëvalueerd zal worden.

4.3 Deelconclusies

In deze paragraaf geven wij op basis van de hierboven weergegeven bevindingen, antwoord op de voor dit deelthema relevante deelvragen (10 tot en met 12):

10. *Hoe heeft de raad haar kaderstellende rol ingevuld ten aanzien van het onderwijshuisvestingsbeleid?*
De inhoudelijke en financiële kaders voor de onderwijshuisvesting zijn vastgelegd in het Integraal Huisvestingsplan. Dit IHP is vastgesteld door de raad. Het Integraal Huisvestingsplan dat nu van toepassing is, is in de vorige raadsperiode (2010-2014) vastgesteld. De huidige raadsleden, met name de nieuw aangetreden raadsleden, kennen het Integraal Huisvestingsplan daarom niet altijd heel goed. Deze raadsleden hebben het gevoel nog niet intensief betrokken te zijn geweest bij de kaderstelling op het gebied van onderwijshuisvesting. De raad geeft aan dat de kaders voor (de ontwikkeling van) brede scholen nog onvoldoende concreet zijn. Het initiatief voor het opstellen van deze kaders ligt volgens de raad bij zowel de gemeente als bij de schoolbestuurders.
11. *In hoeverre zijn er financiële en kwalitatieve (technische) kaders voor het onderwijshuisvestingsbeleid gesteld en zijn deze kaders realistisch?*
De gemeente Houten heeft de financiële en kwalitatieve kaders voor het onderwijshuisvestingsbeleid vastgelegd in het Integraal Huisvestingsplan 2013-2022. Het onderwijshuisvestingsbeleid wordt uitgevoerd binnen door de gemeenteraad vastgelegde financiële kaders.
12. *Hoe vervult de gemeenteraad haar controlerende taak als het gaat om de onderwijshuisvesting?*
Informatie over de voortgang van de doelstellingen in het Integraal Huisvestingsplan wordt aan de raad aangeboden met behulp van de reguliere gemeentelijke jaarstukken. Daarin kan de raad zien welke kredieten nog open staan. De raad toont interesse en controleert op basis van de informatie vanuit de algemene en financiële jaarverslagen. Volgens de portefeuillehouder Onderwijs worden er vanuit de raad regelmatig vragen over prognoses en financiën gesteld aan het college.

Bijlagen

Geïnterviewde personen

#	Datum	Naam	Organisatie
1	24-03-2015	Frank van Helden, Beleidsmedewerker Onderwijshuisvesting	Gemeente Houten
2	09-04-2015	Herman Geerdes, Portefeuillehouder Onderwijs	Gemeente Houten
3	14-04-2015	Raadsleden: - Anneke Dubbink (PvdA) - Yvonne van Dijk-Hessing (VVD) - Frank van der Meij (ITH) - Dick van Hoek (CU) - Bart Wendrich (HA!) - Jan de Jong (CDA) - Hilde de Groot (GroenLinks) - Agaath Dekker-Groen (D66)	Gemeente Houten
4	22-04-2015	Ad van Anandel, Directeur	VMBO Houtens
5	23-04-2015	Marja in der Mauer, Directeur	KBS Aventurijn

Bestudeerde documentatie

#	Documentnaam	Versie
1	Raadsvoorstel BergenBosch	4 juli 2006
2	Amendement unilocatie Houten Noord	23 juni 2011
3	Eindrapport Houten 2015	27 april 2011
4	Infobrief Raad Houten 2015	16 januari 2008
5	Projectvoorstel Visie voorzieningen Houten 2015	Juli 2008
6	Raadsvoorstel eindrapportage Houten 2015	10 mei 2011
7	Raadsvoorstel tussenrapportage Houten 2015	22 september 2009
8	Integraal Huisvestingsplan Houten - Vinex	Onbekend
9	Raadsvoorstel Houten Vinex	Onbekend
10	Raadsvoorstel scholen Houten Vinex	10 juni 2002
11	Collegevoorstel opdracht IHP 2013	15 november 2011
12	Collegevoorstel IHP 2013	11 december 2012

13	IHP 2004-2008	11 december 2003
14	Kadernota Houten	11 oktober 2012
15	MUP (V)SO	11 oktober 2012
16	MUP PO	11 oktober 2012
17	MUP VO	11 oktober 2012
18	Raadsvoorstel IHP 2003	28 oktober 2003
19	Raadsvoorstel IHP 2013	11 december 2012
20	Brief raad MVA Houten Zuid	5 september 2012
21	Collegevoorstel MVA Houten Zuid	4 september 2012
22	Raadsvoorstel MVA	8 mei 2012
23	Collegevoorstel schoolwoningen	17 mei 2011
24	Raadsvoorstel schoolwoningen	Mei 2011
25	Collegevoorstel verordening 2007	8 november 2006
26	Raadsvoorstel verordening 2007	27 februari 2007
27	Raadsvoorstel verordening 2015	11 november 2014
28	Verordening onderwijshuisvesting 2007	27 februari 2007
29	Verordening onderwijshuisvesting 2015	11 november 2014
30	Collegevoorstel def. Krediet VMBO	25 mei 2010
31	Collegevoorstel krediet VMBO	6 oktober 2009
32	Collegevoorstel voorbereiding VMBO	9 juni 2009
33	Raadsvoorstel def. Krediet VMBO	25 mei 2010
34	Raadsvoorstel krediet VMBO	13 oktober 2009
35	Raadsvoorstel voorbereiding VMBO	3 juni 2009
36	Collegevoorstel Huisvesting Houten Zuidwest	6 juli 2010
37	Collegevoorstel huisvestingsvoorzieningen	18 september 2012
38	Collegevoorstel Plan van Scholen 2008-2011	8 mei 2007
39	Notitie problematiek huisvesting scholen Zuidoost	27 september 2006
40	Perspectiefnota 2009	26 juni 2008
41	Pvdavragen uitbreiding Heemlanden	25 januari 2005
42	Raadsvoorstel Bogerman	25 januari 2011
43	Raadsvoorstel perspectiefnota 2009	27 mei 2008
44	Raadsvoorstel uitbreiding Heemlanden	16 juni 2003
45	Raadsvoorstel BergenBosch	20 februari 2007
46	Raadsvoorstel plan van scholen 2008-2011	10 juli 2007